

**VLAAMSE COMMISSIE  
VAREND ERFGOED**

Havenlaan 88 bus 23,  
1000 Brussel

Stad Antwerpen  
dienst Monumentenzorg  
Grote Markt 1, 2000 Antwerpen  
Monumentenzorg@antwerpen.be

<b>uw bericht van</b> /	<b>uw kenmerk</b>	<b>ons kenmerk</b> 2021/VCVE/004	<b>bijlagen</b>
<b>vragen naar / e-mail</b> bea.kavaerts@vlaanderen.be	<b>telefoonnummer</b>	<b>Datum</b> 22 december 2021	

**Betreft: advies VCVE over de voorlopige opheffing van de bescherming als monument van het Walenschip Céphée in Antwerpen**

Geachte,

Op 20 september 2021 tekende de bevoegde minister voor Onroerend Erfgoed, Matthias Diependaele, de voorlopige opheffing van de bescherming als monument van het Walenschip Céphée in Antwerpen. Het openbaar onderzoek over deze voorlopige opheffing van de bescherming loopt van 10 december 2021 tot en met 9 januari 2022.

Als beschermd monument valt de Céphée onder het Onroerenderfgoeddecreet en is een verplicht advies van de Vlaamse Commissie Varend Erfgoed decretaal niet voorzien. Gelet op haar expertise is de VCVE evenwel verontrust door de voorliggende opheffing van bescherming zonder duidelijkheid over de toekomst van dit unieke vaartuig. De commissie wenst daarom in een ambtshalve advies haar bezorgdheden te formuleren en vraagt deze mee te nemen in het kader van het openbaar onderzoek.

In de eerste plaats moet benadrukt worden dat het Walenschip Céphée een zeer representatief en zonder meer uniek stuk erfgoed is.<sup>1</sup> Tot het midden van de 20<sup>ste</sup> eeuw vormden houten vaartuigen van dit type de voornaamste binnenvaartschepen en een belangrijk vervoersmiddel over water. Als dusdanig speelden ze een sleutelrol in de geschiedenis van de Belgische binnenvaart. Ook in het Antwerpse havenverkeer waren ze ooit een vertrouwd zicht. Vandaag is de Céphée echter de laatste in oorspronkelijke staat bewaarde getuige van dit sloopstypen in Vlaanderen. Dergelijke houten waalschepen zijn ook in het buitenland zeldzaam bewaard. Het belang van het behoud van de Céphée werd bevestigd door de bescherming als monument in 1994, als eerste vaartuig ooit in Vlaanderen. De industrieel-archeologische erfgoedwaarde die toen werd toegekend is volgens de VCVE nog steeds intact, ondanks de slechte staat van het schip. Zeer opmerkelijk is de nog bewaarde middenroef met art deco interieur die diende als verblijf voor de schipper en zijn voltallige gezin.

De commissie merkt op dat de Céphée in situ bewaard kon blijven dankzij de bescherming als 'onroerend erfgoed'. Niettemin bevindt het schip zich in een zeer slechte staat door het jarenlang

---

<sup>1</sup> Cf. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/99056>

ontbreken van een gepast beheer. Dat op heden nog steeds geen duidelijke beheersvisie voorligt voor de Céphée betreurt de commissie ten zeerste. Mocht de Céphée na stopzetting van de bescherming teloor gaan, dan zou dit een onherroepelijk verlies betekenen voor het nautische erfgoed in Vlaanderen en daarbuiten. Indien de Céphée niet op zijn huidige plaats kan blijven, pleit de commissie voor een integrale ontsluiting op een meer geschikte locatie.

Gezien de hoge erfgoedwaarde van de Céphée en gezien het potentieel van het schip op vlak van erfgoedbeleving dringt de VCVE aan om - in overleg met betrokken erfgoedverenigingen en deskundigen – de toekomstmogelijkheden voor de Céphée verder te onderzoeken. Zo zou bijvoorbeeld een studiedag georganiseerd kunnen worden rond de technische uitdaging van een verplaatsing, waarbij de precaire toestand van het schip maar ook de potenties op maatschappelijk-didactisch, museaal en economisch vlak duidelijk in beeld worden gebracht.

Daarbij kan desnoods gedacht worden aan een (gedeeltelijke) ontmanteling gevolgd door een volledige restauratieve heropbouw op de nieuwe bewaarplaats. Het Onroenderfgoeddecreet (art. 6.2.5.-6.2.8.) laat een verplaatsing – al dan niet met ontmanteling en heropbouw – bovendien toe zonder dat de bescherming definitief moet worden stopgezet. Er zou dus van de gelegenheid gebruik gemaakt kunnen worden om dit belangrijke schip elders optimaal te beschermen en te herwaarderen. Overigens wijst de commissie erop dat het beschermingsstatuut ook mogelijkheden biedt op vlak van financiële ondersteuning.

Tot slot merkt de VCVE op dat het voorliggende opheffingsbesluit voorziet in de digitale registratie van de Céphée. Daarnaast suggereert het dossier de bewaring van enkele typische onderdelen. Voor de commissie is een digitalisering of fragmentarische bewaring in geen enkel opzicht een alternatief voor de beleving van het origineel. Het zijn enkel nuttige hulpmiddelen om erfgoed goed te documenteren en onder de aandacht te brengen. Dit neemt dan ook niet weg dat de opties voor een instandhouding van het schip als geheel zorgvuldig moeten worden onderzocht.

De VCVE geeft aldus een ongunstig advies over de voorlopige opheffing van de bescherming als monument. Dat hiertoe wordt overgegaan zonder duidelijk toekomstbeeld voor de Céphée is voor de commissie té voorbarig. Het zou bijzonder jammer zijn mocht dit unieke vaartuig verloren gaan.

Namens de Vlaamse Commissie Varend Erfgoed,

Rudy Van der Ween  
Voorzitter VCVE